

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Deres dato: 30.06.2010
Deres referanse: 201002348
Vår dato: 21.09.2010
Vår referanse: 2010/505
Vår saksbehandler:
Harald Bjar
Harald.Bjar@hive.no

Høring - endringer i forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver som følge av endret formålsbestemmelse

Det vises til i brev fra Kunnskapsdepartementet av 30.06.2010 med invitasjon til offentlig høring av endringer i forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver som følge av endret formålsbestemmelse.

Høgskolen i Vestfold vil komme med følgende høringsuttalelse:

I følge brevet omfatter høringsforslaget kun nødvendige endringer av forskriften som følge av den nye formålsbestemmelsen § 1 og § 1a og endringer i § 2 i barnehageloven. Konsekvenser av den bebudede politikken i St.meld. nr. 41 (2008-2009) Kvalitet i barnehagen, vil departementet komme tilbake til ved en ny revisjon av rammeplanen. Denne høringsuttalelsen vil derfor stort sett konsentreres om teksten i tilknytning til lovendringene.

Imidlertid benyttes anledningen også til å kommentere enkelte forhold i rammeplanen innledningsvis, ut fra erfaringer med den eksisterende rammeplanen, kommentarer som departementet kan ta med i sine videre overveielser ved neste revisjon.

Noen merknader til redaksjonelle valg

1. Departementet har valgt å plassere formålsparagrafen og de enkelte ledd i lovens paragrafer i ”bokser” i tilknytning til kapitler og avsnittsinndelinger.

Ideen er god, men denne formen gir svært mange *gjentakelser* både i presentasjon av lovteksten og i utdyping og faglige kommentarer til lovteksten.

Erfaring både fra undervisning i førskolelærerutdanningen og i kontakt med barnehagefeltet, der rammeplanen som dokument står sterkt, viser at barnehagelovens paragrafer blandes med rammeplanens tekst, (dvs. brukere skiller ikke mellom loven og forskriften), ikke minst ved henvisninger til rammeplanen som dokument. Dermed skjelner man ikke innenfor hierarkiet av normative dokumenter.

Forholdet mellom lov og forskrift (rammeplan), bør kan hende tydeliggjøres ikke bare layoutmessig, men i selve rammeplanteksten. En tydeliggjøring vil gi hjelp til å skjelne hva Stortinget har besluttet og hva som er departementets tolkning, og hvilke føringer departementet legger inn i forskriften.

Når man viderefører prinsippet med ”bokser ”for loven, bør *departementet vurdere hvorvidt det kan være tjenlig at lovteksten gjengis i sin helhet i et eget vedlegg i rammeplanen, (slik rammeplanen gjengis i et dokument der loven presenteres).*

2. Utdyping av § 1 og § 2 gir også mange gjentakelser. *Kan hende departementet kunne vurdere hvor hensiktsmessig det er å utdype rammeplanens innhold, som i alt vesentlig er listet opp i § 2, allerede når formålsparagrafen, § 1 og § 1a, utdypes.*

Konsekvenser av endringer i Lov om barnehager.

Innledningen synes uendret bortsett fra den innledende setningen. *Vi spør imidlertid om ikke endringene som kom i 2008 og i 2010, bør gjøres tydeligere for brukerne.*

Til Del 1 Barnehagens samfunnsmandat.

Det er bra at hele formålsparagrafen nå presenteres i den første ”boksen”. I og med at barnehagefeltet er vant med unntak i § 1, tredje og fjerde ledd, en bestemmelse som nå er flyttet til § 1 a, er det etter vår mening viktig at også § 1a settes i samme ”boks”, men at § 1a utdypes i eget avsnitt, som i 1.2 i forslaget. Her mangler faktisk lovteksten i høringsforslaget.

Den innledende presiseringen i første setning etter lovteksten s. 4 er god og nyttig.

I den utdypende teksten om samfunnsmandatet legges vekten på oppgavene. Det er imidlertid ikke oppgavene som har vært utredet og diskutert i forarbeidene til loven, men verdigrunnlaget, nettopp med basis i foreldres og barns rettigheter.

I forhold til nåværende rammeplan synes imidlertid foreldrenes rett og rolle når det gjelder forholdet til omsorg og oppdragelse, nedtonet i utdypingen av samfunnsmandatet. Ved det tildekkes den spenningen som allerede ligger i de internasjonale konvensjonene og som barnehagen må stå i og håndtere, mellom foreldres rett, barnets rett og samfunnets ønske, når det gjelder barns oppvekst, oppdragelse og verdier. Rammeplanen bør veilede heller enn tildekke realitetene.

På denne bakgrunn er det også viktig at teksten er tydelig når det gjelder mangfoldet, ikke bare som kulturelt, men også som religiøst mangfold, (jf. Siste linje s. 4).

Til Kapittel 1. Barnehagens formål, verdigrunnlag og oppgaver.

Kap.1.1. Barnehagens verdigrunnlag.

Heller ikke i dette avsnitt utdypes forholdet mellom hjem og barnehage, til tross for at det, med basis i menneskerettsbestemmelser, står først i lovteksten. Uten at loven er endret mht. plassering i lovteksten, endres teksten i forhold til gjeldene rammeplan.

Departementet har en viktig oppgave i å utdype lovteksten. I tråd med den offentlige utredningen om formålsparagrafene fremhever departementet de opplistede verdiene *som felles*, mens den presisering som Stortinget vedtok, der ikke bare den *historiske arven*, men også kristen og humanistisk tradisjon er med, synes nedtonet i forslaget. Både kristendom og religioner utgjør et religiøst mangfold i samfunnet, som barnehagen står midt oppe i, levende tradisjoner, ikke bare arv.

Samfunnets ansvar for forholdet mellom majoritet og minoritet, også på det verdimessige og religiøse området, er nedfelt i internasjonale konvensjoner som er normerende også for barnehagen som samfunnsinstitusjon. Dette bør presiseres i rammeplanteksten, som gjort i nåværende plan, s. 9, (men altså ikke i forslaget). Verken religiøst eller verdimessig hegemoni, som er nevnt, nøytralitet eller likegyldighet hører hjemme i barnehagen. Kunnskap og bevissthet om oppgaver, utfordringer og dilemmaer er vesentlig.

At religion og den åndelige dimensjon hører med i et helhetlig syn på mennesket, samfunnet og barnehagens oppgaver og innhold, er imidlertid tydeliggjort.

I og med at så stor del av barnehagesektoren er privat drevet, er det viktig å presisere at Rammeplanen gjelder alle barnehager.

1.2 Barnehager med særlig formål.

Departementet bør være konsekvent i sin framstilling slik at også § 1a gjengis i sin helhet.

Avsnittet Barnehager med særlig formål er viktig. Derfor er det godt at teksten er tydelig. Den synes mer juridisk klar enn utdypingen i 1.1. Barnehagens verdigrunnlag.

Verdiene som er listet opp i 1.1. kan imidlertid og med fordel også listes opp i 1.2., slik at barnehager med særlig formål får presisert at fellesverdier også gjelder dem, selv om barnehagene under 1.2. har sin egen begrunnelse for verdiene.

Det er viktig at verdiene for barnehagen fastsatt i vedtektene, likeså at barnehager med særlig livssynsformål tydeliggjør sitt livssynsformål i sine dokumenter. Det er i tråd med den menneskerettslige tenkningen, som vi har vist til tidligere.

Til de øvrige punkt i Kapittel 1

Samarbeidet med hjemmet er, slik vi leser det, plassert programmatisk innledningsvis i loven. Det er påpekt tidligere, men blir først utdypet i pkt 1.6 i rammeplanen.

1.3 Omsorg og lek, læring og danning.

Departementet har valgt å plassere barnehagens oppgaver rett etter verdigrunnlaget, slik loven gjør. Det er en endring i forhold til nåværende plan. At oppgavene fokuseres tidlig, støttes.

De fire begrepene som definerer oppgavene, har ulik betydning og er på forskjellig nivå. Det kommer ikke like tydelig fram i teksten.

Både barnets rett til omsorg (jfr. FNs barnkonvensjon), og omsorg som en primær oppgave, er viktig, som også rammeplanen påpeker.

Leken har egenverdi. Lek står ikke først og fremst i læringens tjeneste.

Læring synes å bli en hegemonisk oppgave, slik teksten formes, for eksempel gjennom uttrykkene ”grunnleggende livs- og læringsform”, ”lek som grunnlag for læring” og ved at begrepene knyttes sammen i ”omsorgs- og læringstilbud.” Læring skal i flg. teksten sammenveves med omsorg, lek og danning.

Til tross for at uttrykket "helhetlig" ofte karakteriserer norsk og nordisk barnehagepedagogikk, kan barnehagens ulike oppgaver godt omtales i sin egen rett og med sin egen betydning for barnet og barnegruppen, og ikke minst som utfordringer for personalet.

I tillegg er det et poeng å se begrepene i sammenheng - nettopp for å se hvor de understøtter hverandre, og hvor det er nødvendig å skjelne mellom dem.

Til Del 2, Barnehagens innhold

Kapittel 2 Omsorg, danning, lek og læring.

I innledningen gir departementet føringer for barnehagens innhold. Begrepene som løftes fram i kapittel 1.3, kan man dermed forvente finner en utdyping i kapittel 2 i egne avsnitt. Det skjer ikke for alle fire oppgaver når omsorg kobles til danning i 2.1, uten at det begrunnes eller at teksten viser til en faglig motivert sammenheng. Både lek og læring får imidlertid egne avsnitt, 2.2 og 2.3.

Også "Sosial kompetanse", (2.4), og "Språklig kompetanse" (2.5), blir motivert og utdypet i egne avsnitt og synes derved likestilt med de oppgavene som loven formulerer.

Den store utfordringen som stort språklig mangfold hos barn i barnehagen representerer, bør vektlegges.

Danning ble introdusert med loven. Det er et nytt begrep i barnehagepedagogikken. En må derfor forvente at det klargjøres i rammeplanen. Både det innledende avsnittet i kapittel 2 og deler av 2.1 skuffer i så måte. Forklaring og distinksjoner savnes.

Store deler av innledningen i kapittel 2 kunne imidlertid egne seg som en introduksjon til dannelsingsmål for barnehagen dersom dette ble uttrykt. Men danning er også prosess, som innledningen uttrykker, om ikke på en klar eller klargjørende måte.

Både sosial og språklig kompetanse kan ses som dannelsingsmål og inngå i både dannelsingsprosesser og læringsprosesser - og dessuten knyttes til fagområdene.

Fagområdene er også viktige i dannelsingsprosessen, i barnas møte med og egen orientering i verden.

2.1 Omsorg og danning

Det er ønskelig at både danning og omsorg utdypes i egne avsnitt.

Begge oppgaver fortjener det. Omsorg er basal, livsnødvendig. Dessuten er omsorg både et praktisk, relasjonelt og etisk begrep. Foruten å være en etisk fordring for personalet, er omsorg et relasjonelt fenomen mellom barn, og ikke minst et ønsket dannelsingsmål. Det siste ligger i teksten i forslaget, men det er ønskelig at også den grunnleggende og mangesidige forståelsen av omsorg, som påpekt her, tydeliggjøres.

I første avsnitt på side 15 heter det: "Danning er et videre begrep enn oppdragelse. Danning er mer enn utvikling, mer enn læring, mer enn omsorg, mer enn oppdragelse og mer enn sosialisering. Samtidig rommer danning alt dette". Disse formuleringene var et argument **for**

danning i forarbeidene til loven, men rammeplanteksten klargjør ikke hva dette ”mer enn” er. Dermed gir sitatet liten forståelse av begrepets innhold i barnehagen

Følgende sitat fra teksten er heller ikke klargjørende, knapt forståelig:

”Hensynet til hverandre og gjensidige samhandlingsprosesser i lek og læring er forutsetning for barns danning. Å møte barns spørsmål og undring på en yrkesetisk forsvarlig måte legger grunnen for barnets medvirkning. Barn må få støtte og veiledning på handlinger og holdninger. Danning og medvirkning kan ses som gjensidige prosesser.”

Dersom danning ikke utdypes bedre enn i foreliggende tekst, bør man vente med klarere utdyping til rammeplanen skal revideres.

2.3 Læring

Læringsdiskursen er blitt en hegemonisk diskurs både internasjonalt og nasjonalt, derfor er det viktig med tydelighet i rammeplanen når det gjelder læringsbegrepet i barnehagen sett i forhold til barnehagens pedagogiske aktiviteter. Forståelsen og anvendelsen av begrepet får nemlig vidtrekkende pedagogiske konsekvenser.

Barnehageloven er endret ved at uttrykket *livslang læring* er tatt ut. Imidlertid er det fortsatt med i teksten i avsnitt 2.3. En kan spørre om begrepet, som opprinnelig kommer fra voksenopplæringen, skal videreføres i barnehagen, når danning nå kommer inn.

Til kapittel 3 Fagområdene

Med henvisning til evalueringsrapporten ”Alle teller mer”, vil Høgskolen i Vestfold bemerke at rammeplanen, innledningsvis i kapittel 3, bør tydeliggjøre at *alle* fagområdene er viktige både for barns orientering og meningsskapning.

Det kan eventuelt også føyes inn et tekstavsnitt som viser at fagområdene er viktig for barns danning, idet danning nettopp skjer i vekselvirkning mellom individ og omgivelser, vidt forstått, også i det møtet med verden som fagområdene gir barna.

Høgskolen vil uttrykke tilfredshet med at teksten som definerer målene som prosessmål, er videreført.

Til Del 3 Planlegging og samarbeid

Vi vil også til denne del av rammeplanen uttrykke tilfredshet med foreliggende tekst, der Dokumentasjon, 4.2, omtales, men som grunnlag for barnehages refleksjon og læring, ikke som dokumentasjon av det enkelte barn.

Med vennlig hilsen
Høgskolen i Vestfold

Petter Aasen
rektor

Anne Fængsrud
viserektor for utdanning

